

ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА – ЦЕ НЕВІД’ЄМНА ЛАНКА В СИСТЕМІ СУСПІЛЬНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

Магомедова Т.Ю. (Полтава)

Позашкільні виховні заклади покликані надавати дійову допомогу школі, а також виховувати національну свідомість, прививати любов до праці, розвивати всебічні якості людини. Розрізняють два типи позашкільних установ: загальні (комплексні) і специфічні (профільні).

До загальних позашкільних закладів належать будинки школярів, дитячі сектори Палаців культури, дитячі містечка, табори відпочинку. Всі вони ведуть роботу з дітьми в різних галузях науки, культури, спорту.

До спеціальних позашкільних закладів належать дитячі спортивні школи, початкові мистецькі заклади, станції юних техніків і юних натуралістів, дитячі бібліотеки і театри, екскурсійно-туристські станції.

Основні напрямки діяльності позашкільних закладів: організація виховної і освітньої роботи з дітьми; інструктивно-методична робота з вчителями, працівниками мистецьких установ, громадськістю; вивчення, узагальнення і розповсюдження передового педагогічного досвіду з позашкільної освіти.

Позашкільні заклади в своїй роботі керуються положеннями, програмами.

Так, наприклад, початкові мистецькі заклади є однією з форм естетичного виховання учнівської молоді засобами мистецтва, що сприяє відродженню традицій, обрядів, свят, виконавства (співу, музикування, хореографії та образотворчого мистецтва). Такі заклади мають на меті також прилучення школярів до вивчення й збереження фольклору свого краю, національного вбрання, тобто поглиблення знань з усіх аспектів народознавства.

Будинки школярів ведуть різноманітну роботу з дітьми: організовують гуртки, творчі колективи художньої самодіяльності (хори, ансамблі пісні і танцю), клуби любителів природи та ін.

Будинки школярів проводять роботу серед дітей у різних напрямках. Вони організовують масові заходи для учнів: бесіди, лекції на різні теми, зустрічі з діячами мистецтва, літератури, вечори, походи, масові свята, конкурси, змагання, олімпіади, тощо. Також проводять методичну, виховну і організаційну роботу. Організують клуби любителів природи, художників, краєзнавців, мистецтвознавців, допомагають педагогічним колективам шкіл якнайкраще організувати з дітьми виховну і освітню позаурочну роботу.

Табори поєднують у своїй роботі виховну і оздоровчу функції. У міських таборах відпочивають переважно діти однієї школи і тут зберігається класний колектив. У заміських таборах формується тимчасовий колектив учнів з різних шкіл, що вимагає від вихователів і вожатих спеціальних знань, навичок і великих організаційських здібностей.

Крім сезонних, існують стаціонарні табори. Які працюють протягом року. Одним з найважливіших з них являється Міжнародний табір "Артек" в Криму. Цей табір є основним центром методичної роботи з підвищення майстерності вожатих.

Табори праці і відпочинку для старших класів, як правило, міських шкіл створюються на період літніх канікул і організовують самі свою трудову роботу. Потрібно сказати, що табори праці і відпочинку вперше були засновані в 1965-67р.р. в Донецькій області на базі колгоспів і радгоспів.

Спеціалізовані позашкільні заклади ведуть масову роботу, створюють гуртки і клуби, проводять методичну роботу – кожний відповідно до свого профілю.

Дитячі спортивні школи надають допомогу загальноосвітній школі в під-

готовці юних спортсменів і громадського фізкультурного активу для ведення масової роботи з фізичного виховання і спорту.

Станції юних техніків допомагають розвивати творчість школярів, розробляють зразкові програми і методику занять в технічних гуртках, тематику моделювання в них. На станції юних натуралістів створюють різні творчі об'єднання учнів, гуртки, конструкторські бюро, клуби, та ін. Окремі станції мають радіовузли, радіостанції, постійні технічні виставки, планетарії, астрономічні обсерваторії. Вони проводять конкурси, огляди, змагання медальстів-школярів, науково-технічні олімпіади, зльоти, виставок робіт юних техніків та інші заходи з пропаганди нової техніки та розвитку технічної творчості дітей, вивчають передовий досвід, дають консультації з питань технічної творчості і методики гурткової роботи.

Станції юних натуралістів надають всебічну допомогу школам у вихованні в учнів глибокого інтересу до природи, сільського господарства, в формуванні у дітей умінь і навиків дослідницької роботи та підготовки до спільної корисної праці. Вони організують змагання, конкурси, зльоти юних любителів природи, друзів зелених насаджень проводять масові свята – "Тиждень лісу і саду", "Свято квітів". "День зустрічі птахів", "Свято врожаю", розробляють тематику і методику навчально-дослідної роботи гуртків, юнатів, подають всебічну допомогу школам і позашкільним установам у справі вивчення, збагачення та охорони природи рідного краю.

Станції юнатів мають різноманітні лабораторії "овочівництва, квітництва, садівництва, зоології тваринництва тощо), методичні кабінети, теплиці, парники, сільськогосподарську техніку.

Дитячі театри здійснюють виховання у дітей високих моральних якостей. Сприяють формуванню естетичних смаків, розширенню кругозору засобами мистецтва. Виникли вони після революції.

Кожний дитячий театр має педагогічну раду, яка керує різноманітною роботою з юними глядачами, вчителями і батьками.

При дитячих театрах створюються актив любителів мистецтва, які пропагують театральне мистецтво серед учнів, випускають стінгазети, присвячені спектаклям і артистам, організують "уроки театру".

Як форму дитячі театри практикують виїзд з школи, беруть участь в проведенні конференцій, творчих вечорів, допомагають учням в організації художньої самодіяльності.

Дитячі бібліотеки надають практичну допомогу учням у засвоєні знань з основ наук, сприяють вихованню культури читання, любові до книги.

Дитячі бібліотеки застосовують різні форми роботи: індивідуальні бесіди при виборі книг та масові літературні ранки читацькі конференції, літературні конкурси, зустрічі з видатними людьми.

Дитячі бібліотеки виконують функцію методичного центру з координації всіх бібліотек. Які працюють з дітьми, вони здійснюють підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, створюють методичні рекомендації, куточки для вчителів, батьків.

Екскурсійно-туристські станції допомагають школам створювати гуртки, секції, товариства юних туристів, краєзнавців, мандрівників, альпіністів. Для проведення такої роботи станції створюють прокатні бази та пункти

спортивного спорядження. Під час канікул вони організують масові походи, зльоти, проводять інструктивно-методичні наради з активістами.

В обов'язки викладачів позашкільної освіти входить планування виховної роботи і контроль за її здійсненням; налагодження за допомогою педагогічного колективу різнобічної позашкільної роботи учнів; участь у проведенні найбільш важливих обласних міських та міжшкільних виховних заходів; широке використання установ культури і громадськості в організації дозвілля учнів.

Організуючи позашкільну освітню роботу, вчителі повинні створювати якнайбільший простір для самодіяльності дітей. Це не тільки не знижує керівної ролі вчителя, а навпаки, підвищує значення педагогічного керівництва.

У процесі позашкільної освіти, керівник намагається частіше радитись з учнями, які мають відчувати себе господарями свого колективного життя. Педагог заздалегідь продумує питання, виробляє власну точку зору на нього, але учням відразу він цього не відкриває, даючи їм змогу висловити свою думку, свої пропозиції.

До активної участі в кожному масовому заході, в кожному занятті керівник повинен залучати якнайбільшу кількість учнів.

Працює керівник не тільки з усім колективом, а й з кожним учнем, добираючи цікаві та посильні завдання, поступово їх ускладнюючи.

Добре поставлена робота в класі впливає на все життя учнів, і в багатьох випадках визначає його майбутню професію.

В практиці педагога позашкільних навчальних закладів виконують ряд різноманітних функцій, а саме:

Діагностичну - (він визначає "соціальний діагноз", вивчає і реально оцінює особливості діяльності і спілкування особистості, ступінь і спрямованість виховного впливу, особливості сім'ї, гурт ровесників, об'єднань дорослих, позитивних сил, а також джерела негативного впливу на дітей і підлітків);

Організаторську - (педагог відшукує і організовує соціально-значущу творчу діяльність дітей, впливає на плідну організацію їхнього дозвілля, формує справді демократичну і гуманну систему стосунків, взаємної відповідальності і взаємодопомоги);

Прогностичну - (він програмує і прогнозує "індивідуальну траєкторію" розвитку кожної особистості на віддалений період);

Організаційно-комунікативну - (сприяє залученню громадськості населення, вчених, представників культури до виховання дітей, до спільної з ними праці і відпочинку, до ділових контактів, зосереджує інформацію про виховний вплив різних сил, установ, організацій, налагоджує повсякденні контакти між ними і вихованцями, їхніми сім'ями і школою).

Одна із основних стратегій позашкільного виховання - дати дітям такі найсучасніші додаткові знання і вміння: вести діалог, творчо спілкуватися, володіти музичним інструментом, слухати, знати історію рідного краю. А також мати здатність до ризику, бути готовими знаходити потрібну інформацію, критично її оцінювати і використовувати, вміти працювати незалежно від інших, а також у колективі, мати здатність визначати цінність людських індивідуальних відмінностей, поважати себе і оточуючих людей, приваблювати до себе ровесників, не конкурувати, а співпрацювати.

ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Монастирська С.С., Хом'як М.О., Стецик Р.Д. (Дрогобич)

Життя висунуло суспільний запит на виховання творчої особистості, здатної, на відміну від людини-виконавця, самостійно мислити, генерувати оригінальні ідеї, приймати сміливі, нестандартні рішення. Але психологи констатують, що випускники шкіл ще не здатні самостійно розв'язувати проблеми, не можуть мислити діалектично, системно, легко переходити від одного виду діяльності до іншого. Їм бракує творчої уяви, ініціативи, винахідливості. Такий стан справ потребує якісно нового підходу до підготовки молоді до життя. Орієнтиром змісту освіти є робота на особистість [1,27].

Великої актуальності в психологічних дослідженнях студентської молоді набуває питання про формування здібностей до наукового мислення - творчого оволодіння фаховими дисциплінами.

Молодість - це вік, коли прагнення до творчості найсильніше: цьому сприяє широта захоплень, інтересів. Психологи встановили, що найбільша кількість галузей людської діяльності стартує у творчому плані саме у вік молодості [2].